

સરકારી કન્યાશાળામાં “ ધનામ-સાયબેરી ” માટે મંજુર

રૂ. ૨૨૩.

(બાળ-શ્રંથાવળી નં. ૧૨.)

બાળ-શિક્ષણ ગરબાવળી.

સુધારેલા-ત્રીજી આવૃત્તિ.

છાડિયોની નિશાળોમાં સંસાર-વ્યવહારિક અને
શરીરિક નીતિ જ્ઞાનનું શિક્ષણ આપવા માટે
રચેલી ગરબા-ગરબીઓ.

રચનાર તથા છપાવનાર,
ગોપાળજી કે. દેલવાડાકર,
કિન્ડરગાર્ટનીસ્ટ. મુંબઈ.

પ્રિ. સં. ૧૯૭૧. ઇ. સ. ૧૯૧૪.

આવૃત્તિ ત્રીજી-સુધારા વધારા સાથે. પ્રત ૧૦૦૦.

ધી “ ગુજરાત પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ ” માં શા. સોમાલાલ
મંગળદાસે છાપી.

પાંચ રૂવા અમદાવાદ.

કિંમત રૂ. ૦-૪-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૫૭૩ . વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૫.૫ શિક્ષણ ગરબાવળી

વિષય .

સરકારી કન્યાશાળામાં “ ઇનામ-જ્ઞાયત્રેરી ” માટે મંજુર

દેલવાડાકર સિરિઝ.

(બાળ-ગ્રંથાવળી નં. ૧૨.)

બાળ-શિક્ષણ ગરબાવળી.

સુધારેલી-ત્રીજી આવૃત્તિ.

છાડિયોની નિર્દેશોમાં સંસાર-વ્યવહારિક અને
શારીરિક નીતિ જ્ઞાનનું શિક્ષણ આપવા માટે
રચેલી ગરબા-ગરબીઓ.

રચનાર તથા છપાવનાર,
ગોપાળજી ક. દેલવાડાકર,
કિન્ડરગાર્ટનીસ્ટ, મુંબઇ.

વિ. સં. ૧૯૭૧. ઇ. સ. ૧૯૧૪.
આવૃત્તિ ત્રીજી-સુધારા વધારા સાથે. પ્રત ૧૦૦૦.

ધી “ ગુજરાત પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ” માં શા. સોમાલાલ
મંગળદાસે છાપી.
પાંચ કુવા—અમદાવાદ.

કિંમત રૂ. ૦-૪-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કાવ્યીરાઈ-સંગ્રહ

૫૫૭૩

ત્રીજી-આવૃત્તિ.

૬-૧૧

વડોદરા સંસ્થાનની કન્યાશાળાઓમાં આ ગ્રંથે યોગ્ય પ્રવેશ કર્યો છે, તેમજ સરકારી કન્યાશાળાઓ ઉપરાંત જુનાગઢ આદિ ખીખ' દેશી સ્ટેટની અંદર પણ ખાળાઓ, આ ગ્રંથનો સારો લાભ લે છે, એજ લેખકની સાક્ષ્યતા છે ! આ આવૃત્તિમાં પણ યથાધરીત વધારે થયેલો છે.

૧

સફા-એકાદશી,
૧૯૭૧-૧૯૧૪

}

કર્તા.

પ્રસ્તાવના.

સંગીતના સાહિત્યનો સધળો વારસો સ્ત્રીઓને સોંપવામાં કુદરતે જાણે સ્વતંત્રતા વાપરી હોય ! બાળક-ન્યાઓ, કન્યાશાળાઓમાં, ને બાળ-માતાઓ ગ્રહ-શાળામાં ગાયન-વિદ્યાનો અખંડ અભ્યાસ કરતી નજરે પડે છે. દેશી સંસારમાં ડગલેને પગલે ગાયનનો નાદ જણાય છે. પનથટના ઘાટપરથી હિંડતી પનિહારીઓ, તાલુકે હાથ વડે દળતી અબળાઓ, બહાલાં બાળકને હિંચોળતી માતાઓ, અને નિવૃત્તીનો સમય ઉદ્દોગથી પસાર કરનારી શીવતી-ભરતી યુવતીઓ, ગાયનના સુંદર સરોદથી સ્વર્ગને પણ ડોલાવતી દેખાય છે. નિર્મળ ને નિર્દોષ મનમાં આ પવિત્ર પાત્રને, ભાષાનો વિષયનો કે રાગનો ડાઘ ન લાગે, તે માટે વિદ્વાનોએ સુશિક્ષિત ગ્રંથો પ્રકટાવ્યા છે. અને તેજ વિચારથી આ ગ્રંથ પણ કન્યાઓની તન મનની ખિલવણી માટે પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે.

દેશી સંસારમાં શિક્ષણ લેવા યોગ્ય વિષયો, અને સ્ત્રી મંડળમાં ગવાતા વ્યવહારીક દેશી રાગો ઉપર સધળી રચના કરવામાં આવી છે. વિશેષ કરીને સ્વર્ગસ્થ કવિ દયારામે ચુટેલી રાગ-કળીઓ, નિર્દોષ કળાધરીના કંઠને દીપાવે છે, એટલે તેવા રાગોનો સંગ્રહ કરીને આ ગ્રંથમાં સમાયલી ગરબીઓ રચી છે. તે માહેની ફટલીક મુખપ્રતી જરથોરતી છોડીઓ વાળી નિશાળોમાં ગવાય છે; આશા છે કે આ બાળગ્રંથ બાળકીઓનો આશિર્વાદ પામશે.

વિન્યા દશમી-૧૯૫૮. }
૪. સ. ૧૮૯૩. }

કર્તા.

બીજી આવૃત્તિ.

કિન્ડરગાર્ટન કેળવણીના પ્રતાપે, કન્યાશાળાઓમાં ગાયન વિદ્યાની અગત્ય વધી પડી છે. શારિરિક અને માનસિક શક્તિઓ ખિન્નવવા અર્થે સારી રચના વાળી ગરબા-ગરબીઓની અગત્ય જણાય છે; પરંતુ કંઈક સુંદર રાગો, ઝમકદાર ભાષા, અને સ્ત્રીઓપયોગી ઉત્કૃષ્ટ વિષયોની રચના, ઉછરતી પ્રાંતને આનંદ આપી શકે છે, ને તેવા આશ-યથી આ પુસ્તકમાં અગત્યનો સુધારો કરવો પડ્યો છે. મેં ડિરેક્ટર ઓફ પબ્લીક ઇન્સ્ટ્રક્શન સાહેબે આ પુસ્તક ‘ ધનામ લાક્ષ્મી ’ માટે મંજૂર કર્યું છે; પરંતુ કન્યાશાળાઓમાં ‘ ટેકસ્ટ-બુક ’ તરીકે વાપરી શકાય, તેવી રીતે સુધારો વધારો કરવાની કેટલીક સુચના, સરકારી બુક કમીટીના મેમ્બરો તરફથી થયેલી છે, ને તે પ્રમાણે આ નવીન આવૃત્તિમાં કેટલોક સુધારો તથા દશ વર્ષના અંતર વચ્ચે થયેલા ઉપયોગી તથા અનુભવસિંધુ વધારો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

મહા શિવરાત્રી-૧૯૬૦. }
ફેબ્રુઆરી-૧૯૦૪. }

કર્તા.

સરકારી કન્યાશાળાઓમા “ ઇનામ-લાઇબ્રેરી ” માટે મંજૂર

ફલવાડકર સિરિઝ.

—:—

(બાળ-ગ્રંથાવળી નં. ૧૨.)

—o—

બાળ-શિક્ષણ ગરબાવળી

— —

સુધારેત્રી-ત્રીજી આવૃત્તિ.

— —

ઈશ્વર-સ્તુતિ

પદ-ધન્યાશ્રી.

પ્રભુ તારો અમપર બહુ આભાર—(૨) ટેક.

આંખ વિનાનાં અંધાં પ્રાણી, તેનો તું દાતાર—પ્રભુ.

જીભ વિનાનાં મૂઝાં જે છે, તેનો તું આધાર—પ્રભુ.

ખેડેરાં, ફૂંકાં, લૂકાં એવાં, અપંગનો કિરતાર—પ્રભુ.

અમને આપ્યું અન્નકું તેંતો, માનીએ તુજ ઉપકાર—પ્રભુ.

બાળ-યાચના.

ગરબી—(અમે ઈશ્વર માગીએ એટલું) રાગ.

પ્રભુ ! પાય પડી અમે યાચીએ—

આપો આરોગ્ય આનંદ અંગ.

સાથે શુભ સંગ—સુખી આ સંસારમાં—ટેક.

અમે બાળાઓ બાળક બહુ હતી;

નહોતી જલ કે દાંત લગાર—દીધાં તેં આ વાર—સુખી.

કાલી કાલી વાણી અમે બોલતાં;

નહોતી શુદ્ધિ વિવેક વિચાર—

કંઈ તલભાર— સુખી.

અમે બાળ રમત રમીએ ધણી;

આપે માત અમોને તો યાદ—

પ્રભુ તુજ નાદ— સુખી.

હમે કન્યાશાળામાંહે આવીઆ;

મળે નિત્ય શુદ્ધિતાણું દાન—

થઈએ શુણવાન— સુખી.

નિશાળે જતી બાળાઓ.

ગરબી-જીઘા-(પ્રેમની પ્રેમની પ્રેમનીરે) રાગ

આવળે આવળે આવળેરે

થેની બહેલાં નિશાળે આવળે—ટેક.

પાટી ને પેન વળી ચોપડીયો સાથે;

લેખણુ ફડી ધડીતે લાવળે રે—થેની.

ભરવાની સોય અને દોરો સંગાથે;

કેનવાસ કપડું મંગાવળે રે.—થેની.

કાગળ જડા ને વળી ફાણું પડેલાં;^૧

ભરવાને ઉન રેશમ લાવળે રે.—થેની.

ગુંથવાને દોરી ને સાથે લખ સુધયો;

કાગળની પટી^૨ સંભાળળે રે.—થેની.

રંગ તણી પેન, અને પેટી^૩ ન બૂલશે;

ત્યત્ર ભાત ભાતનાં રંગાવળે રે.—થેની.

બાળગીતને વિસારશે નહિ કદાપી:

ગરબે રમવાને બહેલાં આવળે રે.—થેની.

1. Embroidering Cards.

2. Paper weaving Mats.

3. Drawing Coloured Pen.

નિશાળમાં શીખવા વિષે.

કુંતાઈદ--(ભેરવી.)

જવું નિશાળ લણવા બાળ મુખ ઉચ્ચાર કરવા સાર;
ચોપડી સાથ રાખો હાથ વાંચો વાત થઇ રળિયાત.
વાંચો કેણુ, રાખો નેણુ, સ્લેટ ને પેન,
લખજો વેણુ, બહાલી બેન, પડશે ચેન.
સરવે બાળ, ગાઓ રસાળ, લખને તાલ,
કર સંભાળ, આવે બહાલ, સીધાં ચાલ--

અંગ્રેજ--(જુઓ પેલી ચંબેલી.)--ગ.

ચાલો સહુ નિશાળે લણવાને જઇએ,
ચોપડીઓ પાટી પેન સહુ લખએ;
ધંટ વાગ્યા પહેલાં વરગમાં રહીએ,
છોકરાંની સાથે જઇ ઝટ ઝટપટ.--૧
લેસન દે શિક્ષક મન ધરી લખએ,
રમત ગમતમાં પછી મન દઇએ;
કસરત બાજી ખેત્રવાને જઇએ,
શિક્ષકને નમી જઇએ ઘેર ઝટપટ.

ગુંથણી.

(ભેરવી-ઢાઢરો.)

સખીયો રંગીન દોરી ગુંથીયે આજ,
 ધીરે ધીરે સહુ ચાલીયે.
 અંદર ને બહાર ફરી આવીએ આજ, ધીરે.
 સુંદર આ ભાત પહેની, ચોકડી પડે છે,
 ગુંથણ કળાનું કામ, નજરે ચડે છે;
 હોંસે હોંસે બેની શીખીયે આજ, ધીરે.
 કસરત ને કામ બે સાથે કરાવે,
 આંખ હાથ પાંચ કંઠે ખંતે ખિલાવે;
 રંગે ઉમંગે સૌ શીખીયે આજ, ધીરે.

દોંગલીનું હાલરડું.

હાલરડું-૨૬૯-(કુંવરને હાલરડું '૦હાલું')-રાગ.

મારી દોંગલીને હાલરડું '૦હાલું',--ટેક.
 તારા ધુધરાવાળા વાળ, વળી કપાળ વિશાળ:
 કંઠે મોતીની માળ, તને ખંતે ઘી સાકર ખવાડું--મારી
 રાતી આંખો રસાળ, વળી હેઠ લાલ લાલ;
 ગોરા ગુલાબી ગાલ, તને હોંશે હોંશે હેતે હિંચાડું--મારી

પનિહારી.

ગરબી-(હું તે! ગામડીયન ગોરી)-રાગ.

અમે પનઘટ પનિહારી રે જો-અમે.

સજની સરખે સરખી સરવે જળ ભરવા ચાલી-ટેક.

આ સુંદર ઈંદણી મૂકી શીર સરકાતી,

આ નાબુક ત્રાંબડી શોભે શી ચળકાતી !

આ જટકે મટકે જળ ભરીને જો જાતી,

મધુરી મોં મલકાતી, રસીલી હૈડે હરખાતી.--સજની.

બાળ-ઉદ્યોગ—(ગુંથણુકળા).

ભેરવી.

નવરંગ નવલ ધરજો.

ભરજો ઠરજો ગુંથતાં સહુ રંગ સંસ કરજો-ટેક.

લઘ રાતી પટી પીળીમાં ધરજો,

દૂરી ચોકડી ચોકસ એજ થશે;

ગુ થી જાળી ભલી ફરજો-નવરંગ.

શીવણુ-કળા.

જીલ્લા.

જો જા પહેની અંગુઠી આ મારીરે,
સોઘ સાથે સગામ્મ તેને સારીરે—
મારી ઠસે તેને હલાવે;
કપડા માંહે તેને ચલાવે,
જો બૂલે તો ફહાડે ઘાહી બારીરે—

મા'નું હેત.

ગરબી—(માડી તું મુજને લડે છે.)—રાગ.

માતાજી વહાલી મારી, ફૂલભરી મુગંધી વાડી;
હરખાવે હેત દેખાડી, માયાભરી માડી દહાડી—ટેક.
દૂર થકી દેખે તો દોડે, હાંથ ઉંચા કરી આપી;
કેડ ઉપર તેડીને દાખે, છાતી સરસી ચાંપીરે—માતાજી.
રીસ કરીને તરત હસાવે, મને મનાવે મારી;
ખાળકપર માતાની માયા, બસ જગમાં બલિહારીરે—માતાજી.

કેળવણી-માતા.

ગરબી—(પોઢો તમે પ્રાણપતી બહાલા)--રાગ.

સખી આવો ગરબે સહુ રમીએ;
 કેળવણી માતાને નકી નમીએ—ટેક.
 ગાઇએ ગુણ તેના સદા સારા;
 કેળવણી લઈ સંસારને ગમીએ—૧
 સુખી મન કેળવણીથી થશે;
 જગતમાં નિરાંતે તેથી જમીએ—૨.
 કેળવણી માતાનો પ્રકાશ જુઓ;
 ટળે મન અધારે કેળવણીએ—૩
 થશે જો કૃપા માત તારી રૂડી;
 જશે જગ કલેશ સદા સમીએ—૪
 અમે નિત સાંજ-સવાર નમી;
 રૂડું નામ તારું મુખે અપીએ—૫

સુખી સંસાર.

શ્રી.

સુખરૂપ જીવન તરવાં સજની, મનમાં જો આશ ધારો;
 જાણજો બોધ આજ અમુલ્ય, બહેની પ્રેમ ધારો— ૬
 મળ્યું જો રહેજે આવી, તેમાં સંતોષ લાવી,
 બહેની ના પીશે મૂકી દૂત, ઝેરી લોભ પ્યાલો—સુખરૂપ.

પનિહારી.

શીરપર ગાગર, ધરી કર પનિહારિણી લટકાતી આવે —

સખીયો સરખી સોહાવે,

હળીમળતી હસતી આવે—

ભરતી ડગલાં બહુ ભાવે.

હસી હસી ચાલે, મનવસી ચલાલે;

તન કસી વડાલે, વાટમાં, જળધાટમાં, નિજ ઠાઠમાં,

મલકાતી આવે—શીરપર.

કન્યા કેળવણીનો ઉદય.

છલ્લા--(મને મુકીને ગયો કયાં મારો)—રાગ.

સખી આજની ધડી તે રળિયામણીરે;

ઉગ્યો સુર્ય આ પ્રભાતને પહોર—

જો પ્રકાશ—આજની.

જુઓ કિરણ ઝળકે કન્યા કેળવણી તણુરે,

ટળ્યું તિમિર ભરતખંડનું ચોપાસ--આજની

બહેમનું તોફાન તોડીનાંખ્યું વીર નરે રે;

જેમ સીધી સડક જાય સુખદ વાટ—આજની.

માત તાત હોંશથી નિશાળે મોકલેરે;
 ભલા શિક્ષકો શિખાવે રી વાત—આજની.
 મનડું મરકટાં સમું નકામું જે હતુંરે;
 થયું કેળવણીથી વિચાર સાથ—આજની.
 ચાલો આજ છે ઉમંગ રંગ અંગમરે;
 ભણીયે હોંશથી મળે અનેક હાથ—આજની.

કન્યા શિક્ષણ માટે માબાપને ઉપદેશ.

ગરબી—(રચામ રંગ સમીપે ન જાવું)—રાગ.

બાળરંગ બાળકીને આપજો, હો માત પિતા—ટેક,
 બાળરંગ કેળવણીથી અને છે પાઠા;
 સદ્ગુરુ તે માટે તમે થાપજો—હો—
 વહેમરૂપી જે પતંગ તે ટળી જશે જો;
 લાગશે કસુમ્મ સત્ય માનજો—હો—
 ભવ—સિંધુમાંથી તારવાને બાળકીને;
 કેળવણી બહાણમાં બેસાડજો—હો—
 છે ભવિષ્યની ખલાસી, જગત—બહાણ બાળા;
 સાચું હલેસું કરે અપાવજો—હો—
 હૃદયમાં ધરેલી હામ—ઠામથી ઠરેલી;
 થાય જો તોફાન નહિ ડરેજ તો—હો—
 ચતુર હોય જો ચતુરા ચિત્તથી ઠરેલી;
 પાર તે ઉતારે આ સંસાર જો—હો—

બાળાઓએ ભણવું.

ગરબી—(કાના કહેવું પડશે.)—રાગ.

ભણવું હોંશ થકી બાળકને રે, ચંચળ ચતૂરા થાવા;
તજવું આળસ વિદ્યા લેવારે, શિક્ષણના ગુણ ગાવા-ટેક.
ભણી ગણીને ડાહ્યાં થઈશું, તો મન શિતળ થાશે;
મોટાં થઈ શુભ કારજ કરશું, તો જગ દુઃખડાં જાશે.-૧
ફૂલ તણી સંગતથી માટી, શુદ્ધ સુવાસિત થાશે;
કેળવણી પારસમણી લાગે, લોટું સોનું થાશે-૨
ભણતર છે દીવો અંધારે, ભૂલ્યો માર્ગ બતાવે;
અંધરૂંપી અજ્ઞાની જનને, દરવાજો દેખાડે-૩
બાળ-માગનું પાણી પીતાં, તનની તરસ ટળે છે;
સદગુણતાની સુગંધ સારી, કેળવણીથી મળે છે-૪

અભણ સ્ત્રીનો પસ્તાવો.

ગરબી—(કોઈ મને કૃષ્ણ બતાવોરે.)—એ રાગ.

કાઈ મને વિદ્યા દેખાડોરે-ભવ વનમાં;
વિદ્યા પ્રસાદ ચખાડો રે- , ટેક.
વિદ્યા વિનાનાં દોર ગણાશે;

માતેલું મોટું પશુ કહેવાશે,
 અભણની એ ગતી યાશેરે-અવ
 વિધા માતાનાં જો દર્શન થાયે;
 બ્રહ્મ ને કલેશ તરત નાશી જાયે:
 સંસારે ગુણ ગવાયેરે- ભવ
 અભણ જનોનાં સૌ કારજ વાંકાં,
 પાણી વિનાનાં નકામાં જે ટાંકાં;
 તૂટેલી સોયનાં નાકારે- ભવ.
 ભણે ગણે તે ખરે જગ જુએ,
 અભણ નારી ખાલા મેલ ધુએ;
 પાછળથી મન રચેરે- ભવ.
 હોય ભણેલી જલ્દી જગ નારી,
 શોભે છે સંસારે રૂડી રસાળી;
 અભણ દશા છે નઠારીરે- ભવ.
 જોઈ ભણેલી હું નારી રૂપાળી,
 નીતિ વિવેક ભરેલી મેં ભાળી;
 ધન્ય પતિની એ વહાલી-રે- ભવ.

ભણેલી સ્ત્રીનો વિજય.

(નાથ કેસે ગજકો ખંધ છુડાયો.)-એ રાગ.

ભણેલી સ્ત્રી વિજયવતી છે ભારી;
 ધર સંસારની સંભાળ કરવા, થાય ભણેલી ભાગ્યશાળી;
 સ્વચ્છ સુધારાનાં સાર્યા સ્વરૂપે, જગ માંહે થાય યશાળી-ટેક.

ઉઠી પ્રભાતમાં મૂખડું ઘોષ, નહાઈ સુભાગ્ય સુધારી;
 ધર ધંધામાં પડીને એ પ્રમદા, પ્રાઢતા દેખાડે સારી-૧
 સાસરવાસમાં શાન્ત રહીને, થાય અતુલ્ય મયાળી;
 સદ્ગુણતા ને સુશીલ સ્વભાવે, બનતી કુટુંબ હિતકારી-૨
 સ્વામીની સેવા કરે એક ચિત્તે, સારી પ્રીતિ મન ધારી;
 ગૃહ-રાજ્યની મોટી મંત્રી બનીને, લહે કીર્તિ યશવાળી-૩
 નોકર-ચાકર અન્ય જનો પ્રતિ, ભાવના શબ્દ ઉચારી;
 આભાર કરતી લક્ષી ટક ધરતી, ભણેલી શીખેલી એ નારી-૪
 ધરની કસર એક ખેપ બખાની, કહેવત રૂડી રસાળી;
 શિક્ષણથી લહે છે શુદ્ધ શ્યામા, સંસાર પાર ઉતારી-૫
 ખોટા સુધારા ને ફૂડા આડંબર, માનથી ધિકારનારી;
 બકવા કરીને કરે નહિ કોડી, તેનાથી દૂર રહેનારી-૬
 સંસારને ગોગ્ય કરતી સુધારો, સ્થિતીને સંભાળનારી;
 એવી સુદૃઢ નારી હોય શીખેલી, તે સફળ જનમ કરનારી-૭

ભણવાની ખરી ઉલટ.

ગરબી-(ગોકુળિયે લઈ ચાલોરે.)-રાગ.

ચાલો સખી આજ ભણવા નિશાળે સૌ સાથે જમ્મએ;
 શિક્ષણથી સૌ સુધરીએ, અભણ શું કામે રહીએ-ટેક.
 સુધરેલી નારીનું વિદ્યા સ્વરૂપ છે;
 વિદ્યાને કાં નહિ વરીએ-સુધરીએ સ્વરૂપ સજવા !-૬

કેળવણીના રણે જમ ચડીએ;
 ભણતર હથિયારે લડીએ, અરીને સંહારીએ ઉગરવા-૨
 અભણ અંધારામાં ગોયાં કાં ખામ્મએ;
 ભણતર દીવેથી વહીએ, ન ખહીએ જરા ઉચરવા-૩
 સંસાર સાગરનાં છે ખત્રાસી;
 હાથે હલેસું તેા લખએ, ન ડરીએ ભવ સિંધુ તરવા-૪
 ભણતરનાં મૂળ પાકાં કરીને;
 તર ફળ-ફૂપ મેળવીયે, અચળ એ-સદા સુધરવા-૫

વિદ્યારૂપી દૂકાન.

ગરબી—(તાડું ગોકુળ જોવાને આવ્યારે.)—એ રાગ.

ખહેનો વિદ્યાથી વધજો અધિક, જનમ સુધારવાનેરે;
 લોક નિંદાની તજવો બીક, સુખથી સુધારવાનેરે.

સાખી.

વિદ્યા જર ભંડાર છે, ગુપ્ત ખખતો હાથ;
 પૈસા ચોરે કે લૂટે, પણ વિદ્યા લૂટી નહિ જાય—જનમ.
 વિદ્યા સુંદર રૂપ છે, સુખનો એ શણગાર;
 અંજલે એ તેજમાં, કામ અગ્નિની અભણ ગમાર—જનમ.
 સૌ વિદ્યા વ્યાપારથી, વધજો દિન પરદીન;
 સૌ સખિઓ આડત કરો, જેમ સંગાથે વહે જળ-મીન—જનમ.
 કીર્તિ જગમાં જનમશે, મળશે ઉત્તમ માન;
 વનિતા વિદ્યાવંત સૌ, જેમ શોભે પંખી હંપ ગણુ—જનમ.

ધર (શિક્ષણ-)

(પાણી ભરવા હું ગમ, તીરે)--એ રાગ.

આળા સાંભળો હેતેથી વાત, માતાની બહાલીરે,
 આપે બોધ રસીકો જે માત, સમજો સંભાળીરે.--૧૬.
 બહેલાં ઉઠીને દહો દુશ નામ, કામ પછી કંઈ કરો;
 નહિ જેસે લગારે દામ, ઠામ ઠામે ન વિસરો--૧
 નહાઇ ઘોઘ નમો રવિરાય, જગમાં પ્રકાશેરે;
 પુજો પ્રેમેથી લાગી પાય, અંતર ઉઘાસેરે.--૨
 વાંચો નીતિની વાત, વિચાર-મન સાફ થાયેરે;
 પછી દહો કર્મમાં ધર કામ, આળસ જાયેરે--૩
 હોય કયરો કે પુજો કેા ઠામ, સાફ તે કરવુંરે;
 ચોખ્ખું આગળું રાખવું રોજ, કયરે ન ભરવુંરે.--૪
 બહાલી માતાને મદદ દો જોન, ધર કામ માંહેરે;
 વીણા ચુટો અનાજ સચેન, નિજ મન ચાહેરે--૫
 થાય કસરત સાથે કામ, હામ વધેછેરે;
 રહે સાસરવાસમાં નામ, વખણાય સરવેરે--૬
 પાણી ભરવાને સહિયર સાથ, પનઘટ જઇએરે;
 નીચી નજરે સંચરિયે વાટ, વિવેકે વહિએરે--૭
 સ્વચ્છ થઇને રસોડામાંય, પ્રવેશી જઇએરે;
 માતા શીખવે રસોડા લાંય, હેતથી કરીએરે--૮
 બાઇ બહેનો ધરીને હેત, રમીએ હરીને;
 માતા પિતાની બહાલી સમેત, રહીએ વસીનેરે--૯

સાસરવાસ.

ઝિંઝોટી

સખી સાસરે જઈને;

સદ્ગુણ શ્રમ વરતાવજે.--સખી૦

સજની તું શિયળ સાચું સંભાળી,

પતિ પ્રતિ નરમ નજરે નિહાળી;

ધરે થજે આગનો માણી,

સેવા ન ચૂકીશ રવામિની.--સખી૦

વળી સાસુ નણુંદ હોય જે તારાં,

પાજે પ્રીતિ વચન પાણી તું પ્યારા;

સુખે થશે સૌ સખી તારાં,

સંધે રહી સુખ માણજે--સખી૦

છોડિયોને ઉપદેશ.

ગરબી (ગુરૂ ગોવિંદ) રાગ.

સુણ સજની તું ચતૂર સુજાણ, સું રી શાણીરે,

મારી સાચી શીખામણ માન, વાત પ્રમાણીરે--૨૬૦

નીતિ બોધનો ગરબો ઉતાર, અંતર આણીરે;

હડાં નીતિ ધરમ તું વિચાર, ગુણિયલ્લ સાનીરે.--૧

જાણી સંસારનો સહુ સાર, ધરખારી થા'નીરે;

હડો રાખજે તું ધરભાર, વહેવાર જાણીરે.--૨

સાસુ-સસરાનો બોલ ઉપા, નણુદી જે નહાનીરે;

તારા નાથની સેવા રિવકા, પ્રેમ પિછાણીરે.--૩

પ્રેમની પોથી તુ વાંચી સુખણી,
 સુખ દુખની સાથી થઇ રહે જ્ઞાની;
 ભવપાર તરશે સદાની, સુંદરી સાચી ગવાણી.

સાસરે જનારી બાળાને ઉપદેશ.

(ગુરૂ ગોવિંદના મહિના) રાગ.

અદિથી જઈ સાસરિયે બહેન, સદિયર શાણીરે,
 સેવા કરજે વડીલની એન, તું મન માનીરે,
 કોપે જો કદી તારા કંથ, બોધક જાણીરે,
 સામો કરીશ ન કોપે તંત, રીસ ઉર આણીરે.
 તારા નોકર ચાકર સાચ, રેંજે પ્રમાણીરે,
 રાખજે માયા મમતા અગાધ, બાંધવ જાણીરે;
 મળે બહેન સુભાગ્યનો સાજ, વિનયે વદ વાણીરે,
 નવ કરીશ તું જરીક મિજાજ, સુંદરી શાણીરે.
 જે જે જીવતિયો વર્તે આમ, પી સાચ પાણીરે;
 તે તો પામે સુપ્રમદાનું નામ, જગમાં વખાણીરે.

સતી સૌંદર્ય.

ખમાય—(કચસી શોભા ચંદ્રવદનકી)—રાગ.

સુંદરી શોભે ન સ્વામી વિનાની

સુંદરતા શશી રૂપ સમાણી—ટેક૦

હોય પિતા ધનવાન જગતનો—

તોપણ રંક પતિ ધર રાણી—સુંદરી.

હોય સતી છતાં પિયરે રહે જો,
 તો જગનાં જન મુખ હિણાણી—સુંદરી.
 સ્વર્ગતણું સુખ સ્વામી ગણ્યું છે,
 રનેહ સુખાણુ પતિ લહો માની—સુંદરી.

સ્ત્રીયોનો પતિ પ્રત્યે ધર્મ.

(ગુરૂ ગોવિંદના મહિના.)—એ રાહ.

બહેનો વનિતાનો સદ્ગુણ સાર સાંભળો પ્રીતે રે,
 પતિ સાથે ચલાવો સંસાર, નિર્મળ ચિત્તે રે;
 જેમ આકાશનો શશી રાય, રાત્રિ ઉજળે રે,
 તેમ સુંદરીનો પતિ રાય, ભાગ્ય ઉદ્ધારે રે.—૧
 પ્રાણનાથ સમીપે સાચ, વચને વધવું રે;
 નહીં પતિવ્રત લાગે આંચ, પતી કે' તે કરવું રે;
 સાસુ સસરાનો પડતો બોલ, અધર ઉચકવો રે;
 નહીં તોડવો શરમનો ડાલ, સાચો સમજવો રે.—૨
 ડરવું દુર્ગુણથી નિત નાર, શીળવ્રત ધરવું રે;
 જેમાં કીર્તિ વધે જે અપાર, તે કામ કરવું રે;
 સ્વામી સાથે રહો સુખે નીત, પ્રેમ વધારી રે;
 આપી મનહાની અદકી પ્રીત, થાગ્યો સુખિયારી રે.—૩
 ઉચે સ્વરથી ન બોલવો બોલ, શાણી બહેનો રે;
 જેમાં થાયે જે આપણો તોલ, વધવાં ન વેણો રે;
 રે'વું દમ્પતી સુખે સંસાર, દાળને ગાળી રે;
 કીર્તિ પામે કુટુમ્બ સંસાર-ત્રિલોક નારી રે.

સદ્ગુણી સ્ત્રી વિષે

(જ'જળી જીવડે મક્તિની જીક્તિ ન જાણી.)—એ રાહ.

સદ્ગુણી નારી, સંસારમાં સુખકારી,
વિવેક ભરેલી, સાધવી કુળ યશકારી—સદ્ગુણી
સદ્ગુણીને ભંડાર ખખનો, અખૂટ જગતમાં નારી રે;
એ હાથે ઉડાડે તોપણ, વધે બહેનામાં વારી રે.—સદ્ગુણી.
અવળે મારગ નાખે સદ્ગુણ, તો નિષ્કળ નીવડશે રે;
લોક નિંદશે ને મન બળશે, પરતાવું પાછળ પડશે રે.—સદ્ગુણી.
કુટુંબમાં પણ કીર્તિ વધશે સંસારે જશ ગાશે રે;
અધિક પ્રીતિ સહુ જન દેશે, સાધવી સહિયરો થાશે રે.—સદ્ગુણી.
કુદરતનું અભિમાન પુરૂષને, અલગત સદ્ગુણી નારી રે;
વિનયપણાનું પદ પામેલી, સફળ જન્મ કરનારી રે.—સદ્ગુણી.
સખી મંડપમાં બેસી નિશ્ચિન, વદે મધુરું નારી રે;
રીસ કરે જો કાઠ નિજપર, તો સમજાવે વિચારી રે.—સદ્ગુણી.
સાસુ સસરા જોઈ દિયરની, મર્યાદા બહુ રાખે રે;
હૃદયે સ્વરથી બોલ ન બોલે, મૂખથી જૂઠું ન બોખે રે.—સદ્ગુણી.
એવી નારી અખંડ જગમાં, જીવતી ને જયશાળી રે;
ત્રિલોકમાં તે પુનઃ સાધવી, સતી એ સદ્ગુણી નારી રે.—સદ્ગુણી.

છોડિયોએ નીતિની સાડી પહેરવા વિષે.

(પીની પીની પ્રેમાનંદ પ્યાલો.)—એ રાહ.

ખહેનો પેહેરો નીતિ તણી સાડી;
 ખુરી ચાકની નાખજો કહાડી રે.—ખહેનો.
 દટું નીતિ મન રંગ છે પાકા;
 નહિ જાય વાવરતાં દહાડી રે.—ખહેને
 સાદા છતાં સદ્ગુણે શોભિતી;
 નીતિ રંગ ભરેલી ભારી રે.—ખહેનો.
 વિજય તણા રેશમની બનેલી;
 છેડે વિવેક કાર વધારી રે.—ખહેનો.
 સસ્તી છતાં પણ મૂલ્ય વિનાની;
 લહો વિદ્યા નીતિ યશકારી રે.—ખહેનો.
 ધરેલું રૂળ સાડી તે દેશે;
 દાખે સંત સુજન હિતકારી રે.—ખહેનો.

માતા અને બાળક.

સોરઠ-મહુડાર.

સુંદરી વાંચે નીતિમય વાતો, બાળક ઉછંગે ચડી જતો—સુંદરી.
 માત જુએ નહીં બાળક સામે, કાલું લવી કરે મન ગમી વાતો—સુંદરી.
 જાણીને બાલ કંઠાવાન બોલે, બાળક ગંભીર ચપ્પ ગભરાતો—સુંદરી.
 બે કરમાર કટીઝ બાળકની લાઇ, ચુંબન મુખ દેતાં ખુશી થાતો—સુંદરી.
 માતને બહુ હરખાતી દેખી, બાળક વધુ હરખાઇ જતો—સુંદરી.
 માતતણા પ્રેમે જગ-બાગે, બાળક લાડે લડાતો—સુંદરી.

વિવિધ બોધનો ગરબો.

નગરખી (પુનમ ચાંદની ખીલી)—એ રાહ.

જુઓ જુઓ રે રળિયામણી નિશાળમાં—

સુંદર હુન્નરો ખીલ્યા છે બાળા^૧કાજ, હેતે શીખિએ સહીયર

સહુ આપણે રે—ટેક.

દાહરો.

ભણતર ઉત્તમ સૌ ભણે, બનો ભક્તો વિદ્વાન;

ધર કારજ નિર્મળ વણે, પામો જગમાં માન.

સંકટ દૂર રેંશે કેળવણી આજરમાં^૨રે—સુંદર—જુઓ.—૧

ભરત ભરો ભક્તી ભાતનાં ઉન હીરથી બહેન;

કપડાં પર દીપે ભક્તો, વળી છાત્રીમાં એન.^૩

રાખી કાળજી પૂરે સુરંગો^૪હારમાં^૫રે—સુંદર—જુઓ.—૨

આળખવા^૬ ઉઘટ કરો, રંગ બેરંગી ચિત્ર;

પશુ પંખી મનહર દુમો^૭સખી સરોજ પવિત્ર.

કારિગરીરે કરતી બતાવો બહારમાં રે—સુંદર—જુઓ.—૩

પાક અને પકવાન પણ, શીજો રાધિવા સર્વ;

આપણું ને કામ છે, તો કરવો શું ગર્વ?

ચાલે કેમ આપણના સહુ વહેવારમાં રે—સુંદર જુઓ.—૪

૧ છાત્રીઓ. ૨ હથિયારથી. ૩ સાંઝે ૪ સારો રંગ. ૫ પંક્તિમાં ૬ ચીતરવા ૭ ગાડો.

સંસારની રચના.

(સૃષ્ટિ સૌંદર્ય.)

“ શ્રીમુખ સુંદર જોવાને. ” --એ શાહ.

આવો સહિયર સહુ જોઈએ સાથ, રચના સુંદર કુદરતની;
જગ આગ ખીલ્યો છે વિધવિધ ભાત, સંગીન રંગીન ભણતરથી
આવો--ટેક.

સાખી.

જગત આગનાં આડવાં, નીતિ પત્રથી સોય;
સંપ વાયુની દહેરમાં, સહુ આનદે જોય--
જગ આગે જન પામે આરામ, સહુ ધમ્મે જય જગદરની--આવો.

સાખી.

ફૂલ-ફળ સુંદર શોભતાં, ખાટાં કોઈ મધૂર;
રંગ બેરંગી ઓપતાં, ઝાડ ઉપર ભરપૂર--
ઉપયોગ કરે પશુ પંખી સર્વ, ડાળ ઉપર થમ્ને વતની--આવો.

સાખી.

કરી મેહેનત ફળ મેળવે. પાય પાણી કરી વાડ:
એક બીજાં ફળ વાવરે, ઉછરે એમ જગ ઝાડ--
આ અગણિત મુખ સંપે સંસાર ચાલે નિત્ય ગતિ ફરતી,--આવો.

અંધારી રાત—(અભણ નારનો અંધાપો.)

“ બહેનો તમે ભાવ સહીત ભણજો ”—એ રાહ.

જુઓ કેવી અંધારી રાતલડી;
જેવી રસ વિનાની વાતલડી—જુઓ.
ભયંકર સંસાર અંધ દીસે;
ફૂલોન ફૂળહીણ સમ જાતલડી—જુઓ.
તારા તેજ થાતા અભણના અરિ;
કરે કેદ કેદીની ભાતલડી—જુઓ.
માજમ રાત ચોરોને સુખકારી;
ચલાવે ચોરો ભારી છાતલડી—જુઓ.
કરે ચોરી, નાખી મહા ઘેનમાં;
બને પછી દુઃખકર ધાતલડી—જુઓ.
ખીએ બહુ પ્રાતઃકાળથકી;
નગર બહાર નાસે છે એકલડી—જુઓ.

ચાંદની રાત—(સદ્ગુણીનું સદાચરણ.)

ખમાચ—હુમરી.

કેવી ખિલી રજની સજની;
ચંદની છાંટ છવાઇ ધણી—કેવી—ટેક.
રૂપેરી છાંટ જગે પથરાઈ,
આકાશ તેજે રહુંજ છવાઈ;
કાન્તિ હરી તારા ગણની—કેવી.

બાળકને ઉછંગે બેસાડી,
 માન હસાવે ચંદ્ર દેખાડી;
 હરખાવી કરે મુખ ચુંપન શી ?—કેવી.
 ચંદ્ર-કિરણ જોઇ હરિયાળાં,
 થાય ચક્રાર અધીરાં ન્યારાં;
 ખિન્ની કળા કુપદની, વનની—કેવી.
 ઝાડ જમીન રૂપે રહ્યાં નાહી,
 સિંધુ ઉડાડે મોજાં છત્રકાષ્ઠ;
 હમ્પતી પ્રીત ઉભરાવે ઘણી—કેવી.
 શાન્ત થયો સંસાર સુખાળો,
 પશુ પંખી સૂખશૈલ્યાએ ન્યાળો;
 નિદ્રા એ હરી ગતિ જનની—કેવી.
 મંદ ગતી વાયુ દહેકાવે,
 ચંદની રાત ચક્રાર બહેકાવે;
 સાધવી સાથે ગુણી ગણની—કેવી.

શરદ્ ઋતુનું વર્ણન.

“ રમવા આવોનેરે ”—એ શબ્દ.

સહુ સખિઓ ધરીને ઉમંગ, જોવા આવોનેરે
 ગવરાવું શરદ્ ઋતુ રંગ, ગાઇ દીપાવોને રે—ફેક.
 વાદળ ઘોળાં રૂપેરી સેહાયે,
 આકાશ નિર્મળ સાફ જણાયે;
 ઠંડી દહેકાએ વાયુ વાયે—જોવા આવોને રે—સહુ.

ધનધોર વાદળ થઇ ચડી ગાજે,
 અકતા અપૈયા ઝાડોપર ઝાજે;
 સનનન મેહુલા ખિરાજે—જોવા આવોને રે—સહુ.
 નીરે નવાણે! રહ્યાં છલકાઇ,
 કિનારે છાંટ લીલુડી છવાઇ;
 દરિઆતી ભરતી સમાઇ—જોવા આવોને રે—સહુ.
 ખેડૂત ધાન્ય ઉગ્યાં જોઇ રાચે,
 પંખિઓ ખાતાં ઉડાડતાં નાચે;
 ગોફણે જોઇ નાસે સાચે—જોવા આવોને રે—સહુ.
 રાતલાડી રૂડી શરદ પૂનમની,
 નિર્મળ ચંદ્રથી શોભિતી અમણી;
 જળમાં જણાતી નમણી—જોવા આવોને રે—સહુ.
 જળમય જ્વામ જગે પથરાઈ,
 શરદ ઋતુ સૂખકારી ગવાઈ;
 કવિએ રૂઝા ગૂણે ગાઇ—જોવા આવોને રે—સહુ.

વસંત ઋતુનું વર્ણન.

“રઘુપતિ રામ હૃદયમાં રેજોરે” એ રાહુ.

ખિલી શી વસંત વિવિધ વિલાસીરે,
 રહ્યાં મનહર પુષ્પો પ્રકાશી—ખીલી—ટેક.
 ઉગ્યાં કમળ નિર્મળ જળ માહે રે,
 ચાલે શિતળ પવન પ્રવાહે રે;
 ફરે ગુંજર ભમરા મુવાસે—ખીલી,

લીલા વનમાં ફેસૂડાં છે રાતાં રે,
 નવપક્ષવે આડો સોહાતાં રે;
 પંખી મધુરા સરોદે શું ગાતાં !—ખીલી.
 ઋતુ મનને રીઝવે રસાળી રે,
 સાયંકાળની દહેર પ્રસારી રે;
 રગ ગગનનો ભારી સુધારી—ખીલી.
 જાંઘ જુઘ ને મોગરા ઓપે રે,
 જોતે ચૂંટવા માળાઓ ફાપે રે;
 કવિ, કાવતા સુગંધાને સોપે—ખીલી.

ઉન્હાળો.

શિખમ ઋતુનું વર્ણન.

“ શુદ્ધિ આણી, ફળ જાણી ”—એ રાહુ.

જુઓ જુઓ સુરજ પાણી ચૂમી નહાસરે
 ચોરી કરીને કેવો જાય છે—ટેક.
 ઉલટો ચોર ફાટવાળને દંડે;
 તાપ ફેલાવતો જુઓ ગગને ભાસે રે
 પાન ખરે છે આડ ઉપરથી;
 જાણે ઉડી થતું વેરાન લાગે ભાસે રે
 સૂકાયે જળ ખેતર આડો;
 પશુ પ્રાણી પિયારાં જ્યાં ત્યાં નહાસે રે
 ચંદની ખિન્ને બહુ સુખકારી;
 વાયુ વાયે બફારો કહાડીને ઉભાસે રે

કરડે માંકડ ચાંચડ ભારી;
 ડોન રાત નહી એસે જનો કરી હાશે રે
 હરિઓ ઠંડા શીતળ કેવો;
 ચાલે ઠંડી દહેકાએ રતુ વાસે રે—ચોરી-જીવો.

શિયાળો.

હેમંત, શિશિર વર્ષાન.

(છેડા છેડા)—એ રાહ.

જીઓ જીઓ હાં હાં રે જીઓ જીઓ
 જીઓ આ શિયાળો ભરપૂર, ઠંડીએ ઠરી જાયછે—ટેક.
 તપે સુરન્યારો ન્યારે, લાગે બહુ પ્યારોરે મને;
 કડકડતાં ડાચાં કરે બંધ,—ઠંડીયે
 ખિલી રહ્યાં ફૂલો ઝાડે ઝુમે ફજોરે શોભિતાર
 પશુ પંખી ફૂટે ડાળે ડાળ, ફેલોને ફળ ખાયછે—૨
 માઠાં મીઠાં ગીન ગાઇ, કરે ખેડુતો કાપણી;
 મન ઉછરંગ ન સમાય, બાળ હરખાય છે —૩
 ચીરાયે ચામડીઓ, અંગે બહુએ કાંપતી
 ગમે નહીં રતુ ખુશકાર ઉમંગ રંગ જાય છે—૪
 ઉંઠાં પાણી નહાયે, તેજ લગાવે અંગમાં;
 કપડાં ગરમ પહેરે નીન, ઠંડીએ કવિ જાય છે. —૫

માતાનો ઉપકાર.

ગરબી (જગત સારી પ્રભુ તુજ અલિહારી રે)--એ રાહ.

છે મુજ બહાલી માત પ્યારી તુ અલિહારી રે;
 બની ગુણકારી સુખી જનમની ઉપકારી રે--મહારી--છે મુજ
 તજ્યાં મધુર ભોજનો ને ઉંધ વિસારીરે,
 ભોનો પથારીયે સુતી, સુકકે સુવાડી રે;
 કેમ ભૂલું હું ઉપકાર એ સુખકારી રે--બહાલી!--છે મુજ.
 સેવી આપદા ઉછેરતાં તેં મહારી રે,
 કંઠે સેવ હું જ, ઓઝી તે તહારી રે;
 કેમ વળાય બદલો તહારોરે મુજ માડી રે--તહારી!--છે મુજ.

સાયંકાળનું વર્ણન.

ખમાય હુમરી.

જીઓ આ સાયંકાળ બહાર--ટેક.

આવાગમનની આશ દહને. આથમે સૂરજ સાર--જીવો.
 દરિઓ તોફાની ભરતી ચડાવે, શિતળ થઇ સુખકાર--જીવો.
 પશુ પંખી જન કોઇ મુસાફર, પળતાં સહુ નિજ દાર--જીવો.
 રજનીનું મુખ સુંદર કેવું, શોભે કવિ હરવાર--જીવો.

પ્રાતઃકાળનું વર્ણન.

કાલિંગડો (ગુરજી તુમચા) રાગ.

ખિલી કેવી પ્રાતઃકાળની લેહેર,

ઉદય થયો રે ચોફેર—ખીલી—ટક.

ધૂમસ ટાળે સૂરજ ધીમે ધીમે સોનેરી કિરણો સુપેર;

કલરવ કરતાં પશુ પંખી ચાલે, ચારો લેવા વન શેહેર—ખિલી.

નિર્મળ ગગન પવનમાં લેહેકે, અહિંસમ વાદળ ઘેર;*

શુકન નિહાળે સૂખાકારી માટે, કવિ જન જગ ખુશ રહેર—ખિલી.

કાયલડી.

વનમાં ટલુકે કાયલડી,

ખેડી આંખા ડાળ ચડી;

માતાજીની લાડકડી, કાળી પશુ જગ બહાલી,

ગુણવંતી સખી કાયલડી તું, ગુણથી પંકાતી.

હરખાતી, મલકાતી, પરખાતી, ગીત ગાતી,

કંઠે તું રસવેલી—

જગનાં જન મન હરતી, સુંદર સ્વરથી,

દીલ રીઝવતી, નાભુકડી વનવેલી—

મીઠાં વચને સૌને ગમતી,

વાટ-ઘાટ નગરે વન ઠરતી.

ખુશ કરતી, વન ફરતી, વચનોથી,

દીન ભરતી—

રહેતી ખુશ, મન ખેલી— વનમાં.

* ચાલતાં ર સાપ જેમ કાંચલી ઉતારે છે તેમ ૩ વાદળાં ઘેરાયે.

ચંદની.

જંગલો-ગરબી.

ચળકતી ચપળ પુનમ ચંદની રેઃ
 ખિલી રસિક રજની સજની રંગ વિરંગની—ટેક
 રૂપેરી છાંયડો શી જગતમાં છવાઇ;
 મધુર પંખી જન પશુ સુખકંદની રે.—ખિલી૦
 ધનનનનન ગરજે સિંધુ, ઉછળતો દહેકાતો;
 હરખતી તળાવની કુમુદિની રે— ખિલી૦

જીલ્લા-(પુનમની ચાંદની) રાગ.

સુંદર ચાંદની ખીલી પુનમની રે;
 જાણે રૂપેરી રોશની છવાઇ, ચાલે રમિએ
 સંગાથે સહિયર આપણે રે.—ટેક.
 તારા સા ન્યારા થયા વાદળ ગયું વિખરાઇ;
 રૂપેરી નલ રાયતું, આનંદે મલકાઇ.
 તરવર સુંદર પંખિઓરે લોલ;
 સૂતાં આનંદ ધરી સેજ રે—તરવર
 ખિલી ખિલી કુમુદિની સંગેરે ચાંદની રંગ ઘેલો;
 દિસે રંગે સુશોભિત ઢંગરે, રાગને સંગ મેલી—સુંદર

રંગીન ચિત્ર.

આશાવરી-દાદરો.

નીતિ રંગને લધને સૌ સુસંગે ફરો,
ચિત્ત બીંતમાં સચિત્ર અંગ ચિતરોરે. નીતિ૦
ભાત ભાતના વિચાર નીતિ રંગમ! ઉતાર,
સાચ પીંછીનો ચિતાર જાતમાં ધરો. ચિત્ત૦
પ્રેમ નેમ ધર્મ એમ, ચિત્રમાં બતાવો જેમ,
પ્રીત મૂર્તિ પ્રમદાની, પ્રાણુ આદરો. ચિત્ત૦

વન-લીલા.

દેશ-(જપતી પ્રીતમની જપમાળ)—એ રાગ.
રમણીય ઉપવન આ ગુલજાર, સુંદર શોભિત રંગે—ટેક૦
અંગે નવ રંગે સોહો, પટકૂળ વન ફેરો;
વિધવિધ વૃક્ષનાં નવપલ્લવ સંગે (૨)—રમણીય૦
ખાટાં-મીઠાં ને તૂરાં-કડવાં, કોમ જાણાય;
કોમ સુંવાળાં સામટાં, કાંટાળાં કોમ થાય.
બહુ રંગે બાગે બનીયાં—અગણીત ગુણુ ઢંગે;
કુદરત અચરત બતાવાવે દર રંગે (૨)—રમણીય૦
એક આડનાં બે ફળો, તેમાંયે રસ ભેદ;
મીઠું ને કડવું મળે—એ પણુ એકજ ખેદ;
ફૂલવાડી ફેરી કળિયો—મીઠી કડવી જો;
આપે ફૂલ સુગંધી હરપળ અંગે (૨)—રમણીય૦

રંગીન દોરીની ગુથણી

છલ્લા, (સુરત ભૂવન શૃંગાર) રાગ.

ગુથો ગુથણી બાળ, બાળબાગના બહારમાં;

બાર બાર તૈયાર, બાળક આવો દારમાં.

મનહર રાસ રમો મન ખાસ ગમો, કર મધુર રાસ ધરીરે;
અરસ પરસ બસ સરસ સરસ ગીત ગાઓ સાથ ફરીરે.
ચાર ચોકડી ભાત દાખવો રંગીન સંગીન રંગ;
ઉલટ સુલટ ફરતાં હરતાં, છોરો આ રંગ ઉમંગ.

મનહર.

ફૂલદાનીના ફૂલો.

પીલુ-(પતિ વેચી દો મમતા) રાગ.

ખિલી ખિલીરે-સુન્દર આ ફૂલવાડા,

બુઓ ફૂલ ફળની આ આડી;

બહેલી બહેલીરે-આવો સાહેલી ચાલી,

સહ એક બીજા સંભાળી.--ટેક.

જુવે ફૂલડાં ડાળી ડાળી રે,

ચુટો કામળ હાથે આલી રે:

મૂકો ફૂલદાનીમાં ન્યાળીરે,

ઉડે ઉડેરે-જેમ સુગન્ધી સારી-

બાણે કુદરતની બલિહારી- ૧

ગુથો, ગુથોરે, તુરો ઓ રઢિયાળી,
 ાગે હૈા સજ્જનને વહાલી;
 લાવો લાવોરે-ગુંથણ સળી ગુણિયાળી.
 સહુ ગુંથિયે લઈ હરિયાળી,
 મૂકો વચ્ચ ગુલાબ નિહાળીરે,
 વેલી ગોઠવો યોગમ પ્યારીરે;
 બાંધો પ્રીતે છૂટે નહિ ડાળીરે,
 આપો આપોરે સહુ સજ્જનને ન્યાળી-
 કારિગરી બાળકની સારી-

સુખ-દીન. ભેરવી.

દીન સુખમાં રહેજે જય! નીતિ સજ્જો ધરમાં-ખડેની.
 વાદ વિવેકી શેખી ન દેખી, વિદ્યાના ભરમાં-ખડેની.
 તારી ન મારી કાષ્ટની ન નિંદા, કામ સદા કરમાં-ખડેની.

કુંજ-વનમાં પ્રભાત.

પીલુ-ગરબી-(પ્રીતમ પ્રાણાધાર છો) રાગ

આ કુંજનો સરસ દેખાવ જો, વા'રે વા'રે
 આ કુદરતી રંગનો ભાવ જો, વા'રે વા'રે-ટેક
 મોતી સમી છાંટ નીરની છવાઇ;
 લીલી મિનો સમાવ જો, વા'રે વા'રે-આ

કંઈ ચંદર છુપો રહ્યો, કંઈ અંધારું ધોર;
 તારા તો નાશી ગયા, મર્યો સુર્યનો શોર.
 દિશા મધુરી દીસે છે જગતની;
 કુદરતનો સહુ હાવ લો. ખહારે ખહારે—આ
 કિલ કિલ પંખી સહુ મળી કરતાં શોર બકાર;
 ચારો લેવા સૌ પળે, સંભાળી ધર ભોર.
 સુદર લીલા રસીલી જણાયે;
 આનંદ તો વરસાવળે, વારે વારે—આ

વસંતનો ખહાર.

ગરબો—પહાડી—(ગાળે ગગન ઘરરર) મિશ્ર રાગ.

ખિલ્યો ખિલ્યો વસંત નો, બોલે કાયલીઓ
 રીઝે મોરલીયો, રંગમાં
 હરખી અંગમાં, સરખી સંગમાં;
 આવો આવો સાહેલીયો, ઝાલી હાથેળીયો
 તાળી લઇ ચાલળે ઉમંગમાં—ટેક૦
 ખિલ્યાં આંખા મોગરો, ચંપા ને ચંબેલ;
 કળિયો ખિલી ગુલાબની—
 રૂડી લાગેરે બાગે આવે લમર ભેટવ રે—

બાળા બેઠલાવે મધુરાં બુલબુલ સંગ;
રંગ જમાવે રસીલા રાગમા રે,
રસીલી આ ગુલજર, શોભે સાંજ ને રડી સવાર.
આપે આનંદ અપરંપાર-ખીલી૦

નવરંગી નવ પદ્મવે, તરવર સજે શણુગાર;
સુંદર ફૂલવાડી ખિલી, પહેરી પુલના હાર,
મનહર પંખીનાં ગીત, ચિત્ત લોભાવે રે;
સહુ સખિયો ફેગી પ્રીત, નિત હરખાવે રે-ખીલી૦

સાંજની શોભા.

પીલુ ગરબી.

સજની શોભતી શી સુંદર સાંજનીરે.

ખિલી કુદરતની રચના શી અપરંપાર;
દીપે બહાર આ ગુલજર ઉત્તમ આજનીરે-ટેક૦
સોનેરી સુરજ ધીમે, પર્વત પાછળ જાય;
કુદરત રંગ નિહાળતો, નમતો સિંધુ સમાય.
બરતીનાં રૂપેરી નીર મોજે ઉડતાં રે;
ફૂદે માછલાં ફિરણુને મળવા કાજ-દીપે-સજની૦
શિતળમંદ પવન વહે, બહેકે ફૂલ સુગંધ;
પંખી ચારો લછ પળે, પંથી છોડે પંથ.
તારા જો મણી જેવા ઝબુકે આલમા રે;
જાણે બાળકોને તેડે રમવા પાસ-દીપે-સજની૦

વસંત ઋતુનો વગડો.

ગરબો-જીલ્લા..

સખી મન સુંદરી શણગારીરે ઝુલતી ચાલીરે ડાળીએ.
 શોભે સાડી નવરંગ ભરી અંગમાં;
 સંગે રમતી લપ્પ એક બીજી તાલીરે ઝુલતી ચાલીરે ડાળીએ.
 વેણુની વાડીમાં બોલે મયુરો.
 આનંદે આગેની પહેનો ખિલી ફૂલવાડી રસાળી.
 કાઠ ગુલાબીને કાઠ છે પીળા
 ચંપેા ચંમેલી વેલી છે ઘોળા.
 રંગ ભેરંગી રસાળી, જુઓ વનવાડી રૂપાળી—
 સખી હેતે દિયોળે રે-ઋતુ વસંત રૂડી;
 લીલી રંગે કસુખી રે, કેસુડે ચોક પૂરી.
 કાચલડી ટલુકે ટલુકે આંખા ડાળે રે;
 મનહરણી મેનાં ગાય, સુંદર સાદેરે.—

વરસાદ.

દેશ-મલ્હાર—(ગરબો.)

વરસે ધીરી ધારે વરસાદ,
 મળી ધનધોર અશાડી રાતડી—
 ગરજે જોરે શેર કરી સાદ—
 દળ જેમ નાખે વિખેરી હાથણી—

ચળકે ઝળકે નભ વિજલડી
 ચમકે દાદુર દીલે ભડકાં
 સરિતાં મદમાં વહેતી પળતી
 જળભાર ભરી જતી વાદલડી—
 ઠરતાં ઠરતાં પશુ પંખી વળી—વનમાં રખડી રવડી રઝળી—
 જેમ જેમ જામે જામિની, ચમકે તારા તેજ;
 શાન્તિમાં સંસાર આ, સુતો સુંદર સેજ.
 સજની મેઘ અશાડી ધૂળવે ધરતી અતી—
 નદીયોમાં વહેતાં જો દેડે ખળખળ નીર,
 કુદરત લીલી શિતળ, આહા ! મનરંજન કરે !—વરસે.

ચંદની.

ગરખી-દેશ-સોરઠ-ત્રિતાલ દાદરો.

ખિલી રૂપેરી ચંદની ચાલો સાહેલીઓ જોવાને સૌ જમ્યે—
 ઓઢી ધરતીએ ધોળા ઓઢણી,
 પહેરી પ્રિતે રૂપેરી કંગની,
 ખિલી મિઠી કુમુદિની નિહાળો—સાહેલીઓ—૧
 મનની મીઠી ઉંઘમાં, શાંત થયો સંસાર;
 સુખ-દુઃખડાંની લહેરમાં, સમરે સરજનહાર.

ચંચળ ચંદ્ર ચપળ ચિત્તમય, ચમક ચમકતો જાયે.
 ફેંકયું કિરણ જળમાંયે, ખિલતું પોયણું પમરાયે—
 ભમરા ગણગણતા વન વન વિચરાયે—ચંચળ ૨

જોની પેલાં-ઝરણાંકેવાં, ઝરતાં જાયે,
 ધીમે બેહતાં-સરિતા માહે, ખળ ખળ થાયે;
 ચકવા ચિત્તમાં હરખાયે,
 સાગર મદમાં છલકાયે;
 ચંદ્ર ગગનમાં ચમકાયે—જોની.

હસે રાતડી હરિયાળી-સુંદર સુખ સજની બહાલી.
 ગાઓ-ગાઓ જો બેહતો ગાઓ—
 સૌ રમિએ દુઃખ દમિએ, મન ગમીએ, ગીત ગાઇએ—જોની.

ગાયનનું ગાન.

ગરબી.

આવો આવો સાહેલી બેલી બેલી;
 જુઓ જુઓ કાચડી પેલી ઘેલી--ટેક.
 રાગે રિઝાવતી—હસી હસાવતી;
 મુખે મનાવતી—ખુશી બતાવતી
 કુદરતી સરોદને ધુમાવતી રસીકી--આવો.
 રે. સુંદર સાદે તું રિઝાય;
 જોની મારી કાચડી કાં તું રિસાય ?-રે-
 શી રસીકી વાણી તારી,
 કંઠે કામળથી ઉચ્ચારી,
 રંગે રમાડું તું આવ—
 શાણી સખી જીવજીવને હેતે બોલાવ-રે.

ગા તું સુંદર ગીતકું, ઉપવનનાં બુલબુલ.
કિરતારે કીધી તને, રડી બાક્ષસ જે અમુલ્ય રે—

બોલો બોલો પોપટ પંખિડાં—
તારાં ગીત લાગે મને મીઠાં—બોલો
કુદરતને પણ ગાયન બહાલું,
પંખી પશુ પ્રાણીને પણ પ્યારું;
ગીત પવિત્ર ગણાય વિચારું,
કિરતારની અંદગીમાં ગવાણું
કેમ તેને ન વખાણીએ—કરતાં લજન મૂખમે' મીઠાં—

બાળ બાગ.

ગરબી.

જો ફૂલવાડી, મન હરનારી, ખુખ કરનારી સખી પ્યારી.
નાબુક ડાળી, ઉપર ન્યારી, કળિઓ સારી, સુખાકારી;
સુગંધવાળી, સુંદર ઝારી, શોભિત સારી, ખુશકારી --
બુલે ઝાડો નવરંગ, લીલાં પીળાં પાન સંગ,
કો ગુલાબી ને પતંગ, કો કુસુમી ને સુરંગ;
ફૂદે વનમાં વિહંગ, પોદે પ્રીતે ઉછરંગ,
માત પિતાને ઉછંગ, મીઠી ઉંધને તરંગ.
કુદરતના આ ઢંગ, છવાયો જગત જંગ—જો.

ચંદની.

ખિલ્યો સકળ સૃષ્ટિનો બહાર,
 ચાલો સખી જોવાને ચંદની--
 કેવો ધર્યો ધરતીએ શણગાર
 ઝોઢી જાણે રૂપેરી ઝોઢણી--

સખી જો'તી આકાશ, ચંચળ થઇને ચાલે પેપ્પો ચંદ્રમા;
 ધીમે ધીમે ચોપાસ, સુંદર કીર્ણો ફેંકે સરોવર કુંડમાં--

ખીલે કુમુદિની રસિક રંગ અંગમાં,
 સંગે રમે ભમરાઓ ભાવે, ઉમંગે અતી લહેતા
 સુગંધીથી અનંત આ--

ખળખળ જો ઝરણાં ઝરે, થંભે નદીનાં નીર;
 ચક્રો ચિતમાં ચિત્તવે, બેસી સાગર તીર.
 ઉડે ધનનન સાગર લહેર, ધુજે પેલાં ચાંદરણાં,
 પૂંકે સનનન વાયુ કરે રહેત્ર, દોડે નભે શાં હરણાં !
 પ્રીતે મનોહર પંખી પોટે, ઉચે ચડીને ડાલેરે;
 ચાર ધડીની ચંદની રહેતાં, કરેછે કિન્ન કિન્ન માળે-રે—ધુજે.

ગરબી,

(ખિસ્મો સખી)— રાગ.

સજની ! સકળ, સૃષ્ટિનો આધાર-ધાર,
સુખ શાન્તિ કાન્તિ ને આરોગ્યમાં—
લજની મનથી તનથી તું વિચાર સાર,
રીઝે કેમ હૃદય સુજોગમાં—
આવે દીલમાંરે બહેમનો ઉદ્ધાસ—
થાય અંગમાંથી દરદોનો નાશ;
એ ઉપાય ધારજો સુરંગમાં.
સાખી.

દરદોનાં દુઃખ ટાળવા, દવા તણું દે દાન;
દુવા લહે દીલની સદા, સાચો એજ શ્રીમાન.
કિરતારે આપી હોય માયા-બચાવો જન
હો સખી-સજનો-આશિષ દે તમ -
દરદો તન ટાળજોરે—
સંસારી ફરજ માંહિ, દુઃખિયાંની ગરજ સારે,
અરજીપર ધરજો ધ્યાન બહેનો, બચાવો જન—
હો સખી-આશિષ દરદો

જીંદગીપર આધાર છે, મંદિર મોજ મનસુખ;
તંદુરસ્તીના તાનમાં, યાદ ન આવે દુઃખ—
આજ ગાજો આરોગ્યના અવાજે—
સુખ શાન્તિ સમાજમાં પધાર્યા સહુ,
દીલ રાખી બહુ-સહાય કાજે—સજની.

નામદાર શહેનશાહ જ્યૉર્જ પાંચમા અને મહારાણી
 મેરીના, હિન્દમાં દિલ્હી દરબારના આવાગમન
 પ્રસંગે, મુંબઈની જુદી જુદી કોમની
 બાળાઓએ ગાયલી ગરબી.

મુંબઈની રોયલ રીસેપ્શન કમિટીની ખાસ ફરમાસથી

રચનાર:—ગોપાળજી કલ્યાણજી દેસવાડાકર.

જુગ જુગ જીવો જ્યૉર્જ તું, મેરી સહિત મહારાજ;
 ભલે પધાર્યા ભાવથી, હરખી હીંદ સમાજ! ૧
 ધર્મ ધુરંધર ધીર વીર જગ જય જય હીંદ પતિ;
 ચક્રવર્તી નૃપ! અમલ અમર રહો, ભારત જન વદતિ!
 વિજયી માત વિક્ટોરિયા સમી કળા રહો ચડતી,
 એડવર્ડે સમ શાન્તિ સદા રહો, બ્રિટીશ ધ્વજ ઠરતી! ૨

રક્ષ તું પ્રભુજી! શહેનશાહ જ્યૉર્જ પાંચમા;
 શહેનશાહબાનુ મેરી સંગે, વધાવીયેં કુસુમે—
 અખંડ ભક્તિ ભાવમાં.

તાજ ધરો હિત હીંદનો, જઈ દિલ્હી દરબાર;
યાદ રહે ઇતિહાસમાં, જળ થળ જય જયકાર । ૪

હીંદ-શહેનશાહ જ્યોર્જ જીવજો બહુ બહુ,
શહેનશાહબાનુ મેરી સહ સુખ ભોગવો સહુ !
જ્યાં જ્યાં રૂવિ કીરણ હોયે, ત્યાં ત્યાં તુજ તેજ રહોયે;
અવિચળ પદ ઇંદ્ર જેમ, મેરૂ સમ અડગ રહો ! ૫

હીંદ પતિ જ્યોર્જ અને મહારાણી મેરીને શીશ નમઃવા-

મંગળ ગીત હળી મળી ગાઓ,
સજની લહો સુખભર દહાવો;
અવસર રૂડો અતી આળ્યો,

સફળ સફળ થાઓ, વિધન સકળ જાઓ;
વિજય વધુ ફેલાઓ, જખતમાં, હર વખતમાં, નિજ તખતમાં-
જય જય જય થાઓ—હીંદપતિ—રક્ષ તું. ૬

રક્ષ દેન તું શહેનશાહ.

પહેલેલીયન—

મુંબઈ જુના પ્રદર્શનના મંડપમાં }
તા. ૪-૧૨-૧૧.

ગો. ક. દેલવાડાકર—
(ફિન્ડરગાર્ટનીસ્ટ)
મુંબઈ.

કિન્ડરગાર્ટન ગ્રંથમાળાની સરકારી તપાસ.

દેલવાડાકર સિરીઝ.

“ બાળ-ગ્રંથાવળી નં. ૧ થી ૧૮. ”

૧. કિન્ડરગાર્ટન શિક્ષણ પદ્ધતિનાં મૂળતત્ત્વો.....૩.	૦ ૪ ૦
૨. કિન્ડરગાર્ટન મૂળ ભાગ (સચિત્ર).....	૦ ૨ ૦
x ૩. કિન્ડરગાર્ટન ભાગ ૧ થી ૩ દરેકના.....	૦ ૪ ૦
(ચાર પુસ્તક સાથે આંધેલાના પાકા પુઠાનો)	૧ ૦ ૦
† ૬. બાળ કસરત ભાગ ૧ (સચિત્ર) ત્રીજી આવૃત્તિ.....	૦ ૨ ૦
૭. શિશુ શિક્ષણ (સક્ષિત કવિતામાં)	૦ ૪ ૦
† ૮. બાળ કહાણિયો	૦ ૨ ૦
† ૯. બાળ ભાગ ભાગ ૧-૨ દરેકના.....	૦ ૪ ૦
(બે ભાગ સાથે આંધેલાં પાકાં પુઠાનો)	૦ ૮ ૦
૧૧. કિન્ડરગાર્ટન પાઠમાળા (વાંચન-પદ્યાર્થ પાઠ).....	૦ ૨ ૦
† ૧૨. બાળ શિક્ષણ ગરબાવળી (સ્ત્રી ધર્મ શિક્ષણ).....	૦ ૪ ૦
૧૩. સંગીત-સતી મંડળ (સ્ત્રી ધર્મનીતિ જ્ઞાન).....	૦ ૪ ૦
* ૧૪. બાળ-ખેલ (સચિત્ર કિન્ડર-ગાર્ટન શિક્ષણ)	૦ ૫ ૦
૧૫. બાળકોની રંગભૂમી (નાના નાટકો)	૦ ૨ ૦
૧૬. બાળ જ્ઞાન	૦ ૨ ૦
૧૭. બાળ ગીત	૦ ૨ ૦
૧૮. કિન્ડરગાર્ટન-પદ્યાર્થ પાઠ	૦ ૨ ૦

* આ પુસ્તકો, સરકારી ગુજરાતી પ્રાથમિક શાળાઓમાં ‘ ટેકસ્ટબુક ’ તેમજ ‘ ઈનામ લાઇબ્રેરી ’ તરીકે વાપરવા માટે સરકારી કેળવણી ખાતાં તરફથી ખાસ હુકમ પ્રકટ થયો છે.

† આ પુસ્તકો માંહે કેટલાક શાળા-શિક્ષકોના ઉપયોગ માટે તથા ઈનામ-લાઇબ્રેરી માટે મંજૂર થયાં છે.

 આ પુસ્તકો ખરીદનારને સરકારી બુક ડીપોના ધારા પ્રમાણે વીસ ટકા કમીશન આપવામાં આવશે.

રચનાર—ગોપાળજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર.

નં. ૧ ૫ કાનસવાડી મુંબઈ.

દેલવાડાકર કિન્ડરગાર્ટન-સ્ટોલ

નહાનાં બાળકોને રમત ગમતથી શીખવવાનો સામા.

૧—	કિન્ડરગાર્ટન બક્ષિસ ૧ થી ૬ સુધી એક બોક્સ	રૂ. ૪-૧૧
૨—	„ બક્ષિસ ૭ થી ૨૦ સુધી જુદી જુદી „	૨૫-૧
૩—	લેટર-પીસીસ (મોડુ) અક્ષરો ગોઠવવાનું બોક્સ „	૨-૪
૪—	„ (નહાનું) „ „	૦-૮
૫—	શીગર લેઈંગ (રંગાકૃતી તથા પદાર્થો ગોઠવવાનું બોક્સ) „	૨-૪
૬—	„ (નહાનું) „ „	૦-૮
૭—	નહાનાં બાળકોને રોઈંગ શીખવાનું બોક્સ .	૦-૧૨
૮—	આંક શીખવવાની મણકાની ઘોડી ...	૦-૮
૯—	હિસાબ માટે (ખીડલ લેઈંગ) રંગીન બોક્સ	૧-૪-૦
૧૦—	„ ડોમીનો „	૦-૮-૦
A—	ચાપના ખીડસ મોઝેઇક	૦-૧૨-૦
B—	ખીડસલેઈંગ ફેન્સી મોડુ	૧-૮-૦
૧૧—	એસ્કેટ બનાવવાનું બોક્સ ...	૦-૧૨-૦
૧૨—	ખીડસ એસ્કેટ ...	૨-૧૦-૦
૧૩—	એસ્કેટ—સોનેરી—રૂપેરી બોક્સ ...	૨-૪-૦
૧૪—	પઝલ બોક્સ (પશુ-પંખી રૂ. ૦-૮-૦ થી	૨-૪-૦
૧૫ A B C	પઝલ બોક્સ રૂ. ૦-૮-૦ થી	૩-૪-૦
૧૬—	પશુ-પંખીઓના રંગની કાર્ડ (વર્ણન સહિત)	૦-૧૨-૦
૧૭—	પેન્ટીંગ બુક અને બોક્સ દરેકના ...	૦-૧૨-૦
૧૮—	ખીડીંગ બોક્સ ... રૂ. ૦-૮-૦ થી	૨-૪-૦
૧૯—	મૂળાક્ષરોનો નકશો (રંગીન સચિત્ર) ...	૦-૧૨-૦
૨૦—	„ રંગીન બુક ...	૦-૮-૦
૨૧—	„ ચિત્ર કાર્ડ ...	૦-૪-૦

ડૉ. ગિરગામ એક રોડ-માણેક ખીડીંગ-મુંબઇ.

